

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Pedagogická fakulta

Katedra germanistiky

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: **Bc. David Fischböck**
Název diplomové práce: **Die Konstruktion von Identität bei einer ethnischen Minderheit am Beispiel des Fremdsprachenunterrichts in Südböhmen**
Vedoucí diplomové práce: **doc. PaedDr. Hana Andrášová, Ph.D.**
Oponent diplomové práce: Mag. Robert Marchl

Vyjádření vedoucí diplomové práce:

1. Struktura a výsledky práce

Předložená diplomová práce je věnována velmi neobvyklému, o to však zajímavějšímu tématu identity a konstrukci identity ve vazbě na osvojování cizího jazyka, resp. cizích jazyků. Hned v úvodu tohoto posudku je nutno uvést, že psaní této diplomové práce bylo významně ovlivněno koronavirovou krizí. Diplomant neměl, vzhledem k zavřeným základním a středním školám, reálnou možnost naplnit celý cíl práce tak, jak byl formulován v zadání DP. Svou pozornost proto nevěnoval problematice identity u etnické menšiny, nýbrž problematice identity u žáka učícího se cizí jazyk. Tento odklon od zadaného tématu je plně akceptovatelný a nemá žádný vliv na následné posuzování kvality předložené práce.

V teoretické části se David Fischböck zaměřuje zejména na konstrukt identity. V první kapitole vymezuje v souladu s nejnovějšími poznatky vědy základní pojmy, s nimiž v práci operuje, zejména identitu a její formy a různé způsoby nahlížení na ni. Pojem ukotvuje ve vybraných teoretických konstruktech. Také další čtyři kapitoly obsahují teoretická pojednání o různých aspektech identity,

přičemž je jasně vidět logická linka autorova přístupu – od obecné charakteristiky vytváření identity v pojetí vývojové psychologie, přes vymezení vztahů mezi identitou a jazykem, kulturou, vnímáním světa až po vliv osvojování a/či učení se cizím jazykům a výuku cizích jazyků na budování identity jedince. Takový postup od obecného ke konkrétnímu je promyšlený a dobře připravuje půdu pro vlastní výzkumné šetření. Oceňuji, že zejména z hlediska konceptualizace výzkumu se autor práce soustředil na detailní uchopení konstruktů motivace, a to z různých úhlů pohledu, vždy však ve vazbě na osvojování, učení a vyučování cizích jazyků, což je pro širší kontext jeho následného empirického šetření relevantní. Snaha o co nejširší explanaci motivace je velmi vhodně doplněna i o vlastní kritický náhled autora na problematiku, zejména pak v oblasti integrativní a instrumentální motivace. David Fischböck zpochybňuje zažitý a tradičně předkládaný názor, že jen integrativní motivace může vést k úspěšnému naučení se cizího jazyka a své stanovisko patřičně obhajuje. Přemýšlivý postoj autora o vztahu identity, jazyka a učení je ostatně patrný z celé teoretické části práce.

V empirické části je představeno výzkumné šetření, jehož cílem bylo zjistit, zda existuje nějaká spojitost mezi učením se cizím jazykům a identitou jedince. David Fischböck zvolil kvalitativně-quantitativní přístup a jako nástroj sběru dat použil anonymní dotazník smíšeného typu, který zahrnuje všechny možné typy otázek - od uzavřených, přes polouzavřené, otevřené, až po škálování, distribuovaný online. Díky přesnosti vymezených otázek a variant odpovědí se mu celkem podařilo překonat negativní stránky zvolené explorativní metody z hlediska subjektivity, potíže významnějšího rázu, dané koronavirovou krizí, s níž nebylo možné při zadání diplomové práce počítat, sám diplomant přiznal v oblasti zadání dotazníku a jeho návratnosti. I přesto, že se výzkumné šetření opírá jen o 2 x 42 vyplněných dotazníků, jsou jeho závěry velmi zajímavé, ačkoli bohužel nezobecnitelné. Velmi pozitivně hodnotím obsahovou analýzu výsledků, jejich přehlednou prezentaci, a zvláště pak následnou diskusi, v níž autor výsledky interpretuje, usouvztažňuje a vyvozuje vlastní závěry. Lze konstatovat, že záměr výzkumného šetření byl splněn a na hlavní výzkumnou otázku byla nalezena odpověď.

2. Připomínky k textu a otázky k obhajobě

I přes všechna pozitiva, která jsou zmíněna v tomto posudku, si dovoluji vznést některé dílčí připomínky, z nichž jsou následně odvozeny i otázky do diskuse v rámci obhajoby této diplomové práce. V kapitole 1.5 je pozornost věnována tzv. jazykové identitě, a to ve smyslu identity jedince ve vztahu k jeho jazyku („... in Bezug auf ihre – oder auf eine – Sprache...“ – str. 17) a dále pak ve smyslu identity prostřednictvím jazyka („Identität durch Sprache“- dtto), kdy se jazyk podílí na vytváření identity jedince. Nabízí se otázka, zda je vhodné hovořit jen o jednom jazyce, nebo zda je identita vytvářena i jazyky, které jedince spontánně

obklopují (např. v rodině, při poslechu hudby, hraní počítačových her apod.), a/nebo i jazyky, kterým se jedinec v průběhu svého života učí. Další otázkou do diskuse je otázka prvního jazykového vzoru a vlivu jazykového prostředí rodiny a vlivu rodičů na vytváření jazykové identity dítěte už od jeho nejranějšího věku, příp. i řady dalších vlivů, které lze ve výchově dětí v současné digitalizované době pozorovat.

Z výzkumného šetření jednoznačně vyplývá zjištění, že většina dětí se druhému cizímu jazyku, v tomto případě němčině, učí spíše z donucení než z vlastního přesvědčení. Diplomant proto v závěrečné diskusi navrhuje, aby se žáci mohli svobodně rozhodnout pro jazyk, kterému se opravdu chtějí učit. Jak by ale měla škola reagovat na velkou škálu „vysněných“ jazyků a jak by měla reagovat na žáky, kteří jsou obecně nemotivovaní a kteří se žádným dalším jazykům učit nechtějí? Je zde předložený požadavek na rozvolnění nabídky vůbec organizačně reálný?

Z výzkumného šetření dále vyplývá, že značný vliv na vytváření jazykové identity jedince má učitel. V závěrečné kapitole je uvedeno: „Ich bin der Ansicht, dass eine Lehrperson, die selbst motiviert und begeistert von der Sprache und deren Kultur ist, die beste Voraussetzung für einen erfolgreichen Unterricht darstellt“ (str. 62). Vzhledem k tomu, že diplomant sám právě uzavírá své studium na pedagogické fakultě, nabízí se otázka, zda jemu a ostatním spolužačkám a spolužákům poskytlo toto vzdělání to, co on sám vyzdvihuje a požaduje.

3. Jazyková a grafická úroveň

Po jazykové stránce nelze práci vytknout nic zásadního. Ačkoli je práce psána německy, obsahuje jen minimum jazykových a pravopisných chyb (např. na stranách 17 - ... zu unterschieden; 18 - ... durchmachen um ...; 51 - etwas positives). Autor formuluje své myšlenky pregnantně a na vysoké stylistické úrovni. Také po grafické stránce působí práce velmi čistě. Všechny uvedené citace jsou v souladu se zvolenou citační normou. Autor práce prokázal, že je zběhlý v práci se zdroji a že je schopen napsat odborný text na vysoké jazykové i formální úrovni.

4. Závěrečné stanovisko

David Fischböck se ve své práci věnuje problematice, která je založena na poměrně složitých konstruktech a vysoké míře abstrakce. I přesto se mu podařilo předložit dobře koncipovaný a dobře srozumitelný text, a i v podmínkách výrazně ovlivněných koronavirovou krizí realizovat zajímavé a z hlediska výuky cizích jazyků užitečné a podnětné výzkumné šetření. Prokázal, že je odborně i jazykově dobře připraven na výkon učitelského povolání.

**Práce Davida Fischböcka splňuje požadavky na diplomové práce kladené, a
proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení**

- výborně -

České Budějovice 5. 5. 2021

Podpis vedoucí práce:

A. Andrášová